

HELSINGIN KAIUN KERTOMUSKOKOELMA. V.

EINO LEINO

TURJAN LOIHU

NÄYTELMÄRUNO

KUSTANTAJA: EMIL VAINIO, HELSINKI

Hinta 40 p.

EINO LEINO

TURJAN LOIHTU

TURJAN LOIHTU

NÄYTELMÄRUNO

KIRJOITTANUT

EINO LEINO

HELSINGISSÄ 1907
HELSINGIN UUSI KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ

Henkilöt.

Väinämöinen.

Maa-emo.

Joukahainen.

Vanha vaimo.

Turja.

Sinipiika.

Tulen tyttöjä.

1911

1911
1911
1911
1911
1911
1911
1911

(Syksyinen metsä, joku keltainen lehti putoaa puusta. Taustassa joenlahti, salmi ja ulappa, kaikki kolkon, kimmeltävän täysikuun valaistuksessa.

Yksinäinen sinipiika seisoo rannalla nojaten puun kylkeen ja laulaa.)

A i n o - n e i t i .

Joukolan joen suulla sinisorsa sousi,
nurmen kanssa nukahti ja päivän kera nousi.
Kenpä, kenpä joella Joukolan nyt soutaa?

Veli nuori veikaten vierä ulapalla;
sisko asui enimmäkseen emon siiven alla.
Kenpä, kenpä joella Joukolan nyt soutaa?

Veli nuori taistelohon vaati vankempansa;
lunnahiksi lupas Aino-siskon armahansa.
Kenpä, kenpä joella Joukolan nyt soutaa?

Päivä laski, lummekukka sydämensä sulki.
Väinö vanha kosimahan neittä nuorta kulki.
Kenpä, kenpä joella Joukolan nyt soutaa?

Sydän kielsi, äiti käski, kumpaa tuli kuululta?
Raitoja hän rakasti ja lempi länsituulta.
Kenpä, kenpä joella Joukolan nyt soutaa?

Huojui heinä Joukolan joen rannan alla.
Impi itki angervo paaden pallealla.
Kenpä, kenpä joella Joukolan nyt soutaa?

Aamu koitti, niemen päässä karkeloivan keksi
aallotarta kolme, Aino-neiti neljänneksi.
Murhe, murhe joella Joukolan nyt soutaa.

Raitoja hän rakasti ja pelkäs pohjatuulta.
Taisi lunta vanhan päässä talven lumeks luulta.
Murhe, murhe joella Joukolan nyt soutaa.

(Peittää kasvonsa hunnullaan ja hiipii hiljaa metsän pimentoon. Väinämöinen tulee kävellen pitkin rantaa oikealta, vanhana, väsyneenä ja lapio olallaan.)

V ä i n ä m ö i n e n .

Päivä painui, tähti sammui,
Aino aaltoihin ajoihe,
katoi kaunis ilman alta.

Lankes laulajan unelma,
katkes kielet kanteleesta,
sydän hyytyi, järki jäättyi.

Aika on nyt tuskan tullut,
arki pitkä, auringoton,
kausi karkean elämän.

Metsä mykkä, taivas tyyni,
luonto suuressa surussa,
loitonnehet linnut kaikki.

Voisin vaieta minäkin,
kauas mennä näiltä mailta
niinkuin päivä, niinkuin pilvi.

Tulla Tuonen kartanoihin
virran poikki, virren polvi,
piillä kuoleman pihoille.

Kussa aatos, siellä askel.
Suru sankarin sitovi,
murhe miehen kahlehtivi.

Tänne jalkani vetävät
luokse aallon ähkyrinnan.
Tuossa lehto, tässä paasi!

Hietikolla Ainon askel!
Ranta raisu, hyrsky hyinen,
meri suurien surujen!

Missä lienet? Kussa kuljet?
Kaikkiällä sun näen ma,
enin alta aallon synkän.

Silmät suurina kysyvät,
huulet vailla vastausta,
kasvot jäiset, kalvennehet.

Tutkit Tuonen arvoitusta.
Mit' on lempi? Mit' on kuolo?
Mikä tarkoitus elämän?

Kummeksitko? Kauhistutko?
Luonto kanssasi kysyvi;
maako mahdin antanevi?

*(Painaa lapionsa maahan ja vaipuu sen varaan
synkkänä ja mieltiväisenä. Vanha vaimo tulee etu-
alalta vasemmalta.)*

V a n h a v a i m o .

Menin meren rantaan,
huokas aalto santaan.
Minne kulki äidin kukka?
Miks et kotikantaan?

Huusin tuulen mukaan,
kuunnellut ei kukaan.
Onko nähty onnen lintu?
Eipä tunnettukaan.

Kävelin ja itkin
Manan maata pitkin.
Miss' on äidin mielitetty?
Kukan valjun kitkin.

V ä i n ä m ö i n e n .

Mitä etsit, vanha vaimo?

V a n h a v a i m o .

Etsin emon lasta.

V ä i n ä m ö i n e n .

Minne kulki kullan kehä?

V a n h a v a i m o .

Läksi maailmasta.

V ä i n ä m ö i n e n .

Tappoi tauti naurusuisen?

V a n h a v a i m o .

Tappoi suuri suru.

V ä i n ä m ö i n e n .

Kitui? Kuihtui?

V a n h a v a i m o .

Kesä-yössä

kuoli kullan muru.

V ä i n ä m ö i n e n .

Vaalinut et varmaan häntä,
lemmen liekutellut?

V a n h a v a i m o .

Liiemmin ei äiti toinen
lasta laulatellut.

V ä i n ä m ö i n e n .

Varmaan hänt' et varoittanut,
ohjannut et oikein?

V a n h a v a i m o .

Ohjasin ma oikeahan
tiellä, jok' on vaikein.

V ä i n ä m ö i n e n .

Mik' on polku vaikeampi
kuin on kuolon polku?

V a n h a v a i m o .

Raskahampi syyttömälle
elon raaka kulku.

V ä i n ä m ö i n e n .

Syksy maita matkustavi,
etkö saa jo rauhaa?

V a n h a v a i m o .

Sydämeni syksy-yössä
ikilieskat roihaa.

V ä i n ä m ö i n e n .

Autio on aho öinen;
etkö etsi hukkaan?

V a n h a v a i m o .

Autiampi tuijotella
kodin tyhjän takkaan.

(Menee oikealle.)

V ä i n ä m ö i n e n .

Miksi empisin enempi?
Aik' on maata mennäkseni.
Kuuhut paista, tähti loista!

Kaivan haudan haavehille,
tuvan tumman, pirtin pienen;
itse lautsalle laseime.

Kata, talvi, urhon katto,
kevät kumpuni kukita!
Nukun luonnon laajan unta.

Laine, laulusi lopeta!
Tulkoon maille Tuonen valta,
luonnon talvi, laulun talvi.

(Kaivaa hautaa.)

M a a - e m o n ä ä n i.

Kuka on kurja kuolematta,
rauhan etsijä elävä?

V ä i n ä m ö i n e n.

Somer soitti, hiekka helkki.
Kuulin kunnahan puhuvan.

M a a - e m o n ä ä n i.

Kiinni on ukset Mannun kirkon,
Luonnotar levolle käynyt.

V ä i n ä m ö i n e n .

Aukaise ovesi auki,
yks on lapses yössä vielä!

M a a - e m o

*(nousee kummusta; valkea huntu valuu hänen päi-
laeltaan.)*

Niin mitä minulta tahdot?

V ä i n ä m ö i n e n .

Maa, äiti ijänikuinen!

M a a - e m o .

Polo poika luonnön laajan!

V ä i n ä m ö i n e n .

Tuhat kertaa rikkonut oon sua vastaan,
tuhat kertaa maailma murteli lastaan,
tuhat kertaa tehnyt oon tihua työtä!
Nyt nukkua tahtoisin tuhat tuonelan yötä.

M a a - e m o .

Tuhat kertaa sulle ma anteeksi annoin,
tuhat kertaa tuskasi, vaivasi kannoin,
tuhat kertaa soinnutin soittosi kielet.
Nyt tietää jo tahtoisin tuhat-äänien mielet.

V ä i n ä m ö i n e n .

Rikki on soitto, on eessäsi mieletön miesi,
järki on mennyt ja tummunut tuntehen liesi,
toisin ma toivoin, taistelin, käynyt on toisin.
Kuinka siis kertoa, Maa, sydän-syntysi voisin?

M a a - e m o .

Kirposi kipuna taivaan korkean maista,
kirkkaammin ei kuu, päivä, ei kointähti paista,
virtenä vieri ja lauluna laaksojen yli;
mahtajan maata halpa on Maa-emon syli.

V ä i n ä m ö i n e n .

Miks mua pilkkaat, ah, emo armas?

M a a - e m o .

On paha pään-alus pilkattu parmas.

V ä i n ä m ö i n e n .

Ken sua pilkkasi?

M a a - e m o

(ivaten.)

Tietäjä suuri,
tuo Ukon poika, tuo jumal-juuri,
aattehen urho ankarin,
Väinämö —

V ä i n ä m ö i n e n

(ylpeästi.)

Vert' olen sankarin!

M a a - e m o

(kuin häntä kuulematta, surumielisesti.)

Mielessä häll' oli pilvilinnat,
unohtui oman äidin rinnat,
houkutti häntä tuulentuvat,
himmeni hiljaiset mielikuvat,
nousi hän haaveen porraspuita,
muistanut ei emon huokailuita,
ajeli kuutamon kulkusilla,
käynyt ei kotitanhuvilla,
heilutti hengen tapparata,
pilkkasi maata matalata,
aurinko häll' oli astinlauta,
kylmyys häll' oli kylkirauta,
leimusi pilviin aatoksensa,
lemmetön heljälle heimollensa,
palveli, polo, pyhää tulta,
maa oli hälle musta multa,
jumalat juhlivat, kun hän soitti,
yksin yössä mun itku voitti,
istui hän ilopaadellansa,
kaukaa kuunteli Mannun kansa,
veisteli unten vempeleitä,
nähty ei mua eikä meitä,
nyt hän on uupunut urhon sotaan,

kolkuttaa emon köyhän kotaan,
nuor' olin, nyt olen harmaahapsi;
myöhään, myöhään sa saavut, lapsi!

V ä i n ä m ö i n e n

*(on purskahtanut itkuun ja syöksee nyt polvilleen
Maa-emon eteen; painaa päänsä hänen syliinsä.
Vaitiolo.)*

M a a - e m o n l a u l u,

*(jota hän hyräilee hyväillen hiljaa Väinämöisen
suortuvia.)*

On aurinko astunut mereen,
meren kattanut jäykkä jää,
syys siirtynyt sankarin vereen,
pian talvikin hallapää.

Ja voittanut on epäusko,
sydän särkynyt heikosti lyö,
on sammunut viimeinen rusko
ja pitkä on pohjolan yö.

Tule vitkaan talvinen huura
yli maan, yli puun, yli veen.
Sada hiljaa kuoleman kuura
yli korkean koteutuneen.

(Lumihiuteet putoilevat. Maa-emo painuu äänettömästi maan alle. Väinämöinen nukkuu. Turja ja Joukahainen, jälkimäinen jousi kädessä, tulevat vasemmalta.)

J o u k a h a i n e n .

Katso! Tuossa tuttavamme!

T u r j a .

Väinämö, väkevä sulho!

J o u k a h a i n e n .

Murhamies sorean siskon. —
Liipaisenko? Laukaisenko?

T u r j a .

Tuo on kosto lapsen kosto,
ei kosto partasuun urohon. —
Tiedän ma paremman taian.

J o u k a h a i n e n .

Kovemman kuin kuolon loihtu?

T u r j a .

Luottehet lujimmat tunnen.
Loihdin Väinämön väkevän
yön syvimmän synnyn kautta,
kautta kalpean hämärän.

J o u k a h a i n e n .

Ja mikä syvin on synty?

T u r j a .

Himo, hiili Ruijan rannan,
tuli, jäämeren takainen,
kuolema kuluttavainen,
elon-antava elämä,
aatos tehty ainehesta,
aine, saatu aatoksesta,
sota soipa, myrsky käypä,
mielen ainainen ikävä.

J o u k a h a i n e n .

Hyvä taika taaton taika,
oma taikani ylempi. —
Toki ammun toisen kerran.

(Mene oikealle. Turja vetää sauvallaan piirin Väinämöisen ympärille.)

T u r j a .

Nyt olet omani, Väinö,
päivän laulaja päreä!
Nouset maasta nostamatta,
yönp' on urhona ylenet,
astut kankaita Kalevan,
kuljet Turjan tuomittuna. —
Nyt sanon sanat väkevät,

kirot painan paasikirjat:
kulo on luotu kulkemahan,
kyy pitkä kähisemähän,
miekka verta vuotamahan,
sankari samoamahan;
tulet Väinämö väkevä
tuhmimmaksi tietäjistä,
ajat Turjan tukkapäitä
kuin ennen mielesi kuvia,
ahavan ajama itse,
pyörretuulen tutjuttama;
menit maata talven kanssa,
nyt heräjä kevähän kanssa,
Ruijan rantojen ilossa,
Lapin yössä lauhkeassa;
kuule koskien kohina
kevätvirttä soittavaisten,
kuule taivahan tohina
kevättuulta huokuvaisen,
tunne tulvat rinnassasi,
Turjan virtojen vilinä,
näe nuori Pohjan neiti,
tutkiva, revontulinen,
hoipu, houru, maita myöten,
mielipuoli merta myöten,
etsi hallaista hametta,
tunne tulta jäytävätä,
ijäisen ikävän hiiltä,
tuulta rinnan rauhattoman.

Tuo on loihtu Turjan loihtu,
kosto Ainonkin korean!

*(Poistuu. Vaitiolo. Yksinäinen sinipiika vilah-
taa puiden lomasta ja katselee surumielisesti nukku-
vaa Väinämöistä.)*

Sinipiika.

Tie ei pääty sentään,
vaikk' ei nouse taivaasen.
Sana, laulu lentää
alaspäinkin astuen.

Väinämöinen *(äänteleo unissaan.)*

Kuljen kuilun pohjaan,
poveen naisen naurusuun,
tieni yöhön ohjaan,
jätän pirtit päivän, kuun.

Sinipiika.

Tunnu tuoll' ei hyvyys,
viha vaan ja rakkaus
ja intohimon syvyys,
yön tuli, tumma loimotus.

*(Poistuu. Punainen valo leviää näyttämölle. Tu-
len tyttöjen karkelo. Väinämöinen herää.)*

Esirippu.

Kaikista kirjakaupoista saatavana:

Helsingin Kaiun kertomuskokoelmaa on ennen ilmestynyt:

N:o 1. **Vilhelm Krag, MARIANNE.** Hinta 1 mk.

N:o 2. **Hjalmar Söderberg, MARTTI BIRCKIN NUORUUS.** Hinta 1: 50.

N:o 3. **Leo Tolstoi, MIKSI?** Kertomus Puolan kapinan ajalta v. 1830. Hinta 50 p.

N:o 4. **Leonid Andrejev, KEVÄISIÄ LUPAUKSIA. — ALIKAPTEENI KABLUKOVIN ELÄMÄSTÄ.** Hinta 50 p.

EMILE ZOLAN

== ANSA ==

L'ASSOMMOIR

„Ansa“ on yhteiskunnallinen romaani työväenelämästä, kirjoitettu tekijän tunnetulla pelkäämättömyydellä ja säälimättömällä olojen paljastustavalla. Se on ilmestynyt kaikilla maailman sivistyskielillä.

Hinta 6 mk. Sivuja 512.

HELSINGIN KAIRU

Runsaasti kuvitettu viikkolehti, ilmestyy joka viikko vähintään 16 sivuisena, tunnetuimpien kirjailijaimme ja taiteilijaimme avustamana. Kuvia esitetään kaikista eri luontoisista koti- ja ulkomaan tapahtumista eli kaikesta siitä huomattavasta, mistä tavalliset sanomalehdet sanoin kertovat. Kuvat valitaan yksinomaan Helsingin Kaikua silmällä pitäen ja lehti painetaan hyvälle paperille hienopiirteisillä autotyyppeillä klisheillä.

Lehti ilmestyy säännöllisesti määräpäivinä.

Tilaushinnat ovat: 1/1 v. 7: 50, 1/2 v. 4: —, 1/4 v. 2: —.